

Nowe stanowiska różnoróżkowatych (*Coleoptera: Heteroceridae*) w Polsce *

New records of heterocerid beetles (*Coleoptera: Heteroceridae*) in Poland

MAREK PRZEWOŹNY¹, PAWEŁ JAŁOSZYŃSKI², SZYMON KONWERSKI³,
RAFAŁ RUTA⁴

¹ Zakład Zoologii Systematycznej UAM, ul. Fredry 10, 61-701 Poznań;
e-mail: marekprzewozny@poczta.onet.pl

² Os. Wichrowe Wzgórze 22/13, 61-678 Poznań; e-mail: japawel@man.poznan.pl

³ Katedra Zoologii Akademii Rolniczej, ul. Doktora Judyma 20, 71-466 Szczecin;
e-mail: Szymon.Konwerski@biot.ar.szczecin.pl

⁴ Zakład Bioróżnorodności i Taksonomii Ewolucyjnej, Instytut Zoologiczny U.Wr.,
ul. Przybyszewskiego 63/77, 51-148 Wrocław; e-mail: scirtes@biol.uni.wroc.pl

ABSTRACT: New data on the occurrence of 6 species of the *Heteroceridae* in Poland are presented. *Heterocerus fenestratus* is newly reported from Kraków-Wieluń Upland, Małopolska Upland, and Bieszczady Mts. *H. fuscus* is reported for the first time from Eastern Sudety Mts., Bieszczady Mts., and Tatra Mts. *H. marginatus* is new to Baltic Coast, Podlasie, Lublin Upland, and Western Beskidy Mts. *Littorimus hispidulus* is new to Mazovian Lowland and Małopolska Upland.

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Heteroceridae*, new records, Poland.

Różnoróżkowate (*Heteroceridae*) to mała grupa bardzo jednolicie zbudowanych chrząszczy, zaliczanych obecnie do nadrodziny *Byrrhoidea*, występujących na całym świecie z wyjątkiem Nowej Zelandii (LAWRENCE 1981). Rodzina ta liczy ok. 300 gatunków zgrupowanych – zależnie od ujęcia – w 15–20 rodzajach (KATOVICH 2002 za PACHECO 1964; LAWRENCE 1981). W Polsce

* Druk pracy w 10% sfinansowany przez autorów.

znaleziono dotychczas 11 gatunków *Heteroceridae* należących do dwóch rodzajów: *Heterocerus* FABRICIUS, 1972 i *Littorimus* GOZIS, 1885. Różnią się one układem submetakoksalnych rys strydulacyjnych, które u *Heterocerus* rozwinięte są tylko po bokach pierwszego sternitu odwłoka, podczas gdy u *Littorimus* są one widoczne również w części środkowej.

Zarówno larwy, jak i imagines omawianej rodziny należą do grupy ekologicznej organizmów litoralnych (zamieszkujących wszelkiego rodzaju brzegi wód) czy też ripikoli; to drugie pojęcie bywa stosowane w węższym znaczeniu, obejmując tylko organizmy związane z wodami śródlądowymi (JÄCH 1998). *Heteroceridae* spędzają większość czasu w tunelach drażonych w wilgotnej glebie czy mulu w bezpośredniej bliskości wody. Tunele te mogą pełnić różne funkcje; KAUFMANN i STANSLY (1979) (cyt. za KATOVICH 2002) wyróżnili u północnoamerykańskiego gatunku *Neoheterocerus pallidus* (SAY) cztery ich rodzaje – służące odżywianiu się, hibernacji, składaniu jaj i przepczwarczeniu. Chrzążcze te odżywiają się glonami, planktonem i szczątkami organicznymi (SILVEY 1935 za KATOVICH 2002).

Zbieranie różnorodnych nie nastręcza większych trudności, są one stosunkowo pospolite i łatwe do napotkania we właściwych im biotopach, ponadto imagines doskonale latają i bywają w wielkich ilościach wabione do światła. Metodą często stosowaną przez autorów jest wydeptywanie błotnistych brzegów zbiorników wodnych; w krótkim czasie chrzążcze wychodzą na powierzchnię z uszkodzonych tuneli.

Rodzina ta nie cieszyła się dotychczas dużym zainteresowaniem krajowych badaczy, stąd informacji o niej w polskiej literaturze jest niewiele, a dane faunistyczne wymagają aktualizacji. Wszystkie starsze dane podsumowano w „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1983). W późniejszym czasie PAWŁOWSKI i współautorzy (1994) podali 3 gatunki z Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej (na podstawie okazów poławianych w latach sześćdziesiątych ubiegłego wieku), MAJEWSKI (1994) wykazał 3 gatunki z Niziny Mazowieckiej, Pojezierza Mazurskiego i Puszczy Białowieskiej (na podstawie okazów odłowionych blisko 30 lat wcześniej), a KUBISZ i SZWAŁKO (1991) oraz KUBISZ (1993) odnotowali obecność 4 gatunków na terenie Puszczy Białowieskiej i Pojezierza Pomorskiego. Ostatnio GUTOWSKI i RUTA (2004) wykazali dwa gatunki z Pojezierza Pomorskiego. Poniżej podejmujemy próbę uzupełnienia fragmentarycznej wiedzy o rozmieszczeniu *Heteroceridae* na terenach Polski podając, na podstawie bogatego materiału liczącego ponad 1400 okazów, nowe stanowiska 6 gatunków.

Dziękujemy Edwardowi BARANIAKOWI, Pawłowi BUCZYŃSKIEMU, Markowi BUNALSKIEMU, Radomirowi JASKULE, Maciejowi KAŻMIERCZAKOWI, Wojciechowi KOWALIKOWI, Wojciechowi KUBASIKOWI, Danielowi KUBI-

SZOWI, Andrzejowi LASONIOWI, Wojciechowi MICHALSKIEMU, Markowi MIŁKOWSKIEMU, Mariuszowi MLECZAKOWI, Januszowi NOWACKIEMU, Edycie SERAFIN, Janowi SIEKIERSKIEMU, Pawłowi SIENKIEWICZOWI, Urszuli WALCZAK i Markowi WANATOWI za przekazanie okazów lub udostępnienie danych wykorzystanych w niniejszej pracy.

O ile nie zaznaczono inaczej, materiał dowodowy znajduje się w kolekcjach autorów. W pracy zastosowano następujące skróty: AL – A. LASONI, DK – D. KUBISZ, EB – E. BARANIAK, ES – E. SERAFIN, JN – J. NOWACKI, JS – J. SIEKIERSKI, MB – M. BUNALSKI, MK – M. KAŻMIERCZAK, MM – M. MIŁKOWSKI, MMI – M. MLECZAK, MP – M. PRZEWOŹNY, MW – M. WANAT, PB – P. BUCZYŃSKI, PJ – P. JAŁOSZYŃSKI, PS – P. SIENKIEWICZ, RJ – R. JASKUŁA; RR – R. RUTA, SK – Sz. KONWERSKI, UW – U. WALCZAK, WK – W. KUBASIK, WKo – W. KOWALIK, WM – W. MICHALSKI, ad luc. – ad lucem (do światła), no – płeć nie określana.

Heterocerus fenestratus (THUNBERG, 1784)

- Pobrzeże Bałtyku: Wyspa Wolin, Międzywodzie (UTM: VV88), 5 VII 1991 – 9 exx. (1♂, 8♀♀), ad luc., leg. MB; Mierzeja Wiślana, Piaski (DF03), 7–14 VII 1992 – 49 exx. (19♂♂, 30♀♀), 22–26 VII 1992 – 50 exx. (14♂♂, 36♀♀), samołówka świetlna na wydmie, leg. MB; Kołobrzeg (WA30), 9 VIII 2005 – 3 exx. (no), na brzegu rz. Parsęty przy wysiękach słonych wód, leg. RR.
- Pojezierze Pomorskie: Rez. „Bielinek” (VU46), 12 VII 1999 – 4 exx. (no), ad luc., leg. UW et EB; Dobrzyca vic. (XU29), 16 VII 2003 – 4 exx. (2♂♂, 2♀♀), nad rzeką Głomią, szkółka leśna, ad luc., leg. RR.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Osieczna ad Leszno (XT15), 2 VIII 1963 – 13 exx. (8♂♂, 4♀♀, 1 no), wydeptywane na bagnistym brzegu jeziora, leg. et coll. WM; Rogalinek (XT29), 2 V 2001 – 10 exx. (♂♂), 8 V 2001 – 18 exx. (♂♂), nadwarciańska łąka, tuż przy brzegu rozlanej Warty, leg. MP; Puszczykówko ad Poznań (XT29), 22 VI 1979 – 1 ex. (no), błotnisty brzeg Warty, leg. et coll. WM; Sycyn Dolny ad Szamotuły (XU13), 29 VI 1992 – 2 exx. (1♂, 1♀), 13–15 V 1993 – 24 exx. (no), ad luc., leg. MB; Lusowo ad Poznań (XU11), 22 IV 1996 – 1 ex. (♂), brzeg Jez. Lusowskiego, leg. SK; Rogalin ad Poznań (XT38), 9 V 1998 – 2 exx. (1♂, 1♀), leg. PJ; Św. Wojciech ad Międzyrzecz (WU31), 21 VII 1998 – 44 exx. (20♂♂, 24♀♀), ad luc., leg. MMI; Dębno ad Sępiszew (XT19), 28 V 1999 – 1 ex. (♂), ad luc., leg. WK; Glińsk (WT39), 5 VI 1999 – 211 exx. (101♂♂, 110♀♀), 11 V 2000 – 9 exx. (1♂, 8 no), ad luc., leg. MMI; Chłudowo vic. – poligon wojskowy Biedrusko ad Poznań (XU 22), 10 V 2000 – 13 exx. (no), 14 V 2000 – 8 exx. (no), 24 V 2000 – 8 exx. (1♂, 7 no), 4 VI 2000 – 112 exx.

- (8♂♂, 7♀♀, 97 no), 9 VI 2000 – 5 exx. (no), 11 VI 2000 – 6 exx. (5♂♂, 1♀), 14 VI 2000 – 1 ex. (♂), 14 VIII 2000 – 1 ex. (♀), wszystkie ad luc., leg. UW, 30 V 2000 – 7 exx. (6♂♂, 1♀), leg. SK; Radojewo vic. (XU31), 11 VI 1997 – 2 exx. (no), leg. UW, 2 VI 2000 – 14 exx. (8♂♂, 6♀♀), 15 VI 2000 – 8 exx. (no), wypłazane nad brzegiem niewielkiego, okresowego zbiornika, leg. SK; Drzewce ad Torzym (WT08), 24/25 VII 2001 – 35 exx. (no), torfowisko niskie, ad luc., leg. SK; rez. „Stary Załom” ad Człopa (WU 78), 13 VII 1999 – 1 ex. (♂), ad luc., leg. UW et EB, 30/31 VII 1999 – 4 exx. (1♂, 3♀♀), leg. EB; Piła vic. (XU19) – łąki na zachód od miasta, na brzegu niewielkiej torfianki, 9 V 2000 – 1 ex. (♀), leg. RR; 3 km NE Stobno (XU08), 11 IX 2004 – 1 ex. (♂), na piaszczystym rozlewisku stawów rybnych, leg. RR.
- Nizina Mazowiecka: Wilga (EC24), 26 IV 1989 – 1 ex. (no), 9 VII 1992 – 1 ex. (no), 21 VIII 1992 – 13 exx. (no), 10 VII 1993 – 1 ex. (no), 17 VII 1993 – 2 exx. (no), 21 VII 1993 – 1 ex. (no), 27 VII 1993 – 1 ex. (no), 30 VII 1993 – 1 ex. (no), 22 VIII 1993 – 1 ex. (no), 7 VII 1994 – 1 ex. (no), 23 VII 1994 – 1 ex. (no), leg. JS, coll. AL; Puszcza Bolimowska, Skierniewice vic., rez. „Grabie” (DC46), 3–12 VIII 1993 – 10 exx. (8♂♂, 2 no), leg. MW.
 - Podlasie: Białystok (FD48), 6 V 1997 – 1 ex. (no), 11 V 1997 – 1 ex. (no), leg. et coll. AL; Drohiczyn vic. (FD10), 29 IV 2000 – 2 exx. (1♂, 1♀), nad Bugiem, leg. RJ; Sobibór (FD80), 1–10 VII 2002 – 9 exx. (no), ad luc., leg. MW; Zbereże nad Bugiem (FD89), 10 VII 2002 – 4 exx. (no), ad luc., leg. MW; Wyszonki - Błonie (FD14), 2 V 2003 – 3 exx. (no), leg. et coll. AL.
 - Puszcza Białowieska: Gruszki – nad rzeką Narewką (FD85), 22 VII 1986 – 50 exx. (17♂♂, 33♀♀), ad luc. UV, leg. DK.; Teremiski (FD84), 18 VII 1998 – 5 exx. (no), leg. MW; Białowieża vic. (FD94), 2 V 2002 – 1 ex. (♀), nad Narewką, na brzegu rzeki, oddz. 486, leg. RR.
 - Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Mirów ad Częstochowa (CB90), 13 VII 2003 – 17 exx. (no), ad luc., leg. MB.
 - Wyżyna Małopolska: Skowronno ad Pińczów (DA69), 19 VII 1999 – 1 ex. (no), ad luc., leg. MB; Puszcza Kozienicka – Dąbrowa Kozłowska (EC10), 8 VI 2004 – 1 ex. (no), leg. MM.
 - Wyżyna Lubelska: Lublin - Czechów Dolny (FB07), 28/29 VI 1968 – 5 exx. (1♂, 4♀♀), 8 VII 1968 – 2 exx. (♀♀), 10 VII – 10 VIII 1969 – 7 exx. (2♂♂, 5♀♀), ogródki działkowe, przy lampie kwarcowo-rtęciowej, leg. WKo; Lubowierz, Krowie Bagno, Jez. Lubowierzek (FB69), 31 V 2003 – 14 exx. (no), 3 VIII 2003 – 39 exx. (no), leg. PB.
 - Beskid Wschodni: Barwinek ad Dukła (EV67), 23 VII 1988 – 1 ex. (♀), leg. DK; Zyndranowa ad Dukła (EV57), 30 IV 2000 – 1 ex. (♂), ad luc., leg. MB, 29 IV 2000 – 2 exx. (no), leg. PS.

– Bieszczady: Stuposiany (FV25), 3 VIII 1996 – 2 exx. (1♂, 1♀), ad luc. lam-
pa rtęciowa, leg. JS.

Najpospolitszy gatunek rodzaju, ale wykazywany tylko z 12 krain, głównie na podstawie danych pochodzących z XIX lub początków XX wieku (BURAKOWSKI i in. 1983). Nowsze doniesienia pochodzą jedynie z Pojezierza Pomorskiego, Podlasia i Puszczy Białowieskiej (KUBISZ, SZWAŁKO 1991; KUBISZ 1993; GUTOWSKI, RUTA 2004). Gatunek nowy dla Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej, Wyżyny Małopolskiej i Bieszczadów.

Heterocerus fuscus KIESENWETTER, 1843

– Pobrzeże Bałtyku: Kołobrzeg, 9 VIII 2005 – 12 exx. (no), na brzegu rz. Parsęty przy wysiękach słonych wód, leg. RR.

– Pojezierze Pomorskie: Dobrzyca vic., 16 VII 2003 – 3 exx. (♂♂), nad rzeką Głomią, szkółka leśna, ad luc., leg. RR.

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Osieczna ad Leszno, 2 VIII 1963 – 17 exx. (9♂♂, 7♀♀, 1 no), wydeptywane na bagnistym brzegu jeziora, 7 IX 1999 – 1 ex. (♂), bagnisty brzeg stawu, las mieszany, leg. et coll. WM; Puszczykówko ad Poznań, 22 VI 1979 – 1 ex. (♂), błotnisty brzeg Warty, leg. et coll. WM; Sycyn Dolny ad Szamotuły, 13–15 V 1993 – 12 exx. (no), samolówka świetlna, leg. MB; Lusowo ad Poznań, 22 VI 1996 – 1 ex. (♂), brzeg jez. Lusowskiego, leg. SK; Św. Wojciech ad Międzyrzecz, 21 VII 1998 – 109 exx. (37♂♂, 53♀♀, 19 no), ad luc., leg. MMI; Glińsk, 5 VI 1999 – 164 exx. (110♂♂, 154♀♀), ad luc., leg. MMI; rez. „Stary Załom” ad Człopa, 30/31 VII 1999 – 8 exx. (5♂♂, 3 no), ad luc., leg. EB; Rogalin ad Poznań, 9 V 1998 – 1 ex. (♂), 30 VI 2001 – 1 ex. (♂), wydeptane na mulistym brzegu rozlewiska na łące, leg. PJ; Biedrusko ad Poznań (XU22), 30 V 2000 – 1 ex. (♂), poligon, leg. SK; Chludowo vic. – poligon wojskowy Biedrusko, 14 VIII 2000 – 1 ex. (♀), ad luc., leg. UW; Drzewce ad Torzym, 24/25 VII 2001 – 36 exx. (no), torfowisko niskie, ad luc., leg. SK; Piła vic. (XU18), 14 VI 2000 – 4 exx. (2♂♂, 2♀♀), na brzegu jez. Karasiowego, leg. RR; Piła vic., 28 IV 2001 – 1 ex. (♂), łąki na zachód od miasta, na brzegu niewielkiej torfianki, leg. RR; 3 km NE Stobno, 11 IX 2004 – 3 exx. (2♂♂, 1♀), na piaszczystym rozlewisku stawów rybnych, leg. RR.

– Nizina Mazowiecka: Wilga, 29 VI 1992 – 1 ex. (no), 9 VII 1992 – 1 ex. (no), 5 VIII 1992 – 1 ex. (no), 16 VIII 1993 – 1 ex. (no), 22 VIII 1993 – 1 ex. (no), leg. JS, coll. AL; Puszcza Bolimowska, Skierniewice vic., rez. „Grabie”, 3–12 VIII 1993 – 4 exx. (3♂♂, 1 no), leg. MW.

– Podlasie: Woźniki (FC28), 7 VI 1999 – 1 ex. (no), ad luc., leg. JN; Sobibór, 1–10 VII 2002 – 20 exx. (no), ad luc., leg. MW; Zbereże nad Bugiem, 10 VII 2002 – 2 exx. (no), ad luc., leg. MW.

- Puszcza Białowieska: Gruszki, 22 VII 1986 – 9 exx. (3♂♂, 6♀♀), 23 VII 1986 – 1 ex. (♂), nad rzeką Narewką, ad luc. UV, leg. DK; Teremiski, 18 VII 1998 – 3 exx. (no), leg. MW.
- Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Mirów ad Częstochowa, 13 VII 2003 – 8 exx. (no), ad luc., leg. MB.
- Wyżyna Małopolska: Bronisławów ad Piotrków Trybunalski (DB29), 27 VII 1983 – 1 ex. (no), leg. MW.
- Wyżyna Lubelska: Lublin - Czechów Dolny, 28/29 VI 1968 – 2 exx. (1♂, 1♀), ogródki działkowe, przy lampie kwarcowo-rtęciowej, leg. WKO; Ślipcze ad Hrubieszów (KS02), 23 VI 1994 – 1 ex. (♀), leg. MW; Gródek ad Hrubieszów (GB03), 26 IX 2002 – 6 exx. (2♂♂, 4♀♀), żwirownia, leg. PB; Lubowierz, Krowie Bagno, Jez. Lubowierzek, 3 VIII 2003 – 2 exx. (no), leg. PB.
- Sudety Wschodnie: Stronie Śląskie (XR37), 1 V 2001 – 1 ex. (no), leg. et coll. AL.
- Beskid Wschodni: Barwinek ad Dukla, 23 VII 1988 – 1 ex. (♀), leg. DK.
- Bieszczady: Stuposiany, 3 VIII 1996 – 5 exx. (2♂♂, 3♀♀), przy lampie rtęciowej, leg. JS.
- Tatry: Tatry – droga pod Sarnimi Skałami (DV25), 4 VII 1999 – 1 ex. (♀), ad luc., leg. PS.

Gatunek pospolity w Polsce, często poławiany wspólnie z poprzednim. Wykazywany jak dotychczas tylko z 12 krain na podstawie starych danych (BURAKOWSKI i in. 1983); nowsze doniesienia pochodzą jedynie z Podlasia i Puszczy Białowieskiej (KUBISZ, SZWAŁKO 1991). Gatunek nowy dla Wyżyny Małopolskiej, Sudetów Wschodnich, Bieszczadów i Tatr.

Heterocerus marginatus (FABRICIUS, 1782)

- Pobrzeże Bałtyku: Kołobrzeg, 9 VIII 2005 – 2 exx. (♂♂), na brzegu rz. Parsęty przy wysiękach słonych wód, leg. RR.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Rogalinek, 2 V 2001 – 2 exx. (♂♂), 8 V 2001 – 3 exx. (♂♂), nadwarciańska łąka, na ścieżce tuż przy brzegu rozlanej Warty, leg. MP.
- Podlasie: Drohiczyn vic., 29 IV 2000 – 2 exx. (♂♂), nad Bugiem, leg. RJ; ad Wojszki (FD46), 2 V 2000 – 1 ex. (no), leg. et coll. AL; Wyszonki - Błonie, 2 V 2003 – 1 ex. (no), leg. et coll. AL; Włodawa (FC71), 20 V 2003 – 8 exx. (no), piaszczysty brzeg Bugu, leg. RJ.
- Puszcza Białowieska: Gruszki, 22 VII 1986 – 2 exx. (1♂, 1♀), 23 VII 1986 – 5 exx. (4♂♂, 1♀), nad rz. Narewką, ad luc. UV, leg. DK; Puszcza Białowieska, oddz. 160 (FD94), 21 VII 1995 – 3 exx. (no), leg. et coll. AL; Włodawa vic. (FC71), 20 V 2003 – 8 exx. (5♂♂, 3♀♀), na piaszczystym brzegu rz. Bug, leg. RJ.

- Wyżyna Lubelska: Dolina Bugu – Gródek (GB03), 4 VIII 2003 – 1 ex. (♂), Bug, leg. ES.
- Beskid Zachodni: Roztoka ad Zakliczyn (DA82), 30 IV 1987 – 1 ex. (♂), leg. DK.

Gatunek w Polsce nieczęsto poławiany, podawany tylko z 8 krain na podstawie starych danych (BURAKOWSKI i in. 1983), ostatnio wykazywany z Puszczy Białowieskiej (KUBISZ, SZWAŁKO 1991). Gatunek nowy dla Pobrzeża Bałtyku, Podlasia, Wyżyny Lubelskiej i Beskidu Zachodniego.

Heterocerus obsoletus CURTIS, 1828

- Pobrzeże Bałtyku: Kołobrzeg, 9 VIII 2005 – 35 exx. (no), na brzegu rz. Parsęty przy wysiękach słonych wód i na solnisku porośniętym trzciną, leg. RR.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Św. Wojciech ad Międzyrzecz, 21 VII 1998 – 7 exx. (3♂♂, 3♀♀, 1 no), ad luc., leg. MMI; Drzewce ad Torzym, 24/25 VII 2001 – 1 ex. (♀), torfowisko niskie, ad luc., leg. SK.

Gatunek w Polsce bardzo rzadko spotykany, podawany z pojedynczych stanowisk tylko z 3 krain na podstawie starych danych, głównie z XIX i początków XX wieku. Uważany za gatunek halofilny (BURAKOWSKI i in. 1983).

Littorimus hispidulus (KIESENWETTER, 1843)

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Św. Wojciech ad Międzyrzecz, 21 VII 1998 – 1 ex. (♀), ad luc., leg. MMI; Rogalinek, 2 V 2001 – 1 ex. (♂), 8 V 2001 – 3 exx. (2♂♂, 1♀), nadwarciańska łąka, na ścieżce tuż przy brzegu rozlanej Warty, leg. MP; Zbójno ad Kłodawa (CC59), 10 VI 2001 – 2 exx. (no), leg. MK, coll. AL; 3 km NE Stobno, 11 IX 2004 – 4 exx. (1♂, 3♀♀), na piaszczystym rozlewisku stawów rybnych, leg. RR; jez. Linki ad Brzostowo (XU38), 13 VII 2005 – 1 ex. (♂), na piaszczystym brzegu okresowego zbiornika wodnego, leg. RR.
- Nizina Mazowiecka: Puszcza Bolimowska, Skierniewice vic., rez. Grabie, 3–12 VIII 1993 – 1 ex. (♀), leg. MW.
- Puszcza Białowieska: Gruszki, 22 VII 1986 – 3 exx. (2♂♂, 1♀), nad rzeką Narewką, ad luc. UV, leg. DK.
- Wyżyna Małopolska: Bronisławów ad Piotrków Trybunalski, 27 VII 1983 – 7 exx. (1♂, 6 no), leg. MW; Radom - Wincentów (EC10), 18 VII 1993 – 3 exx. (no), piaszczyste brzegi sadzawki, leg. MM.

Gatunek w Polsce nieczęsto poławiany, podawany z 10 krain na podstawie starych doniesień (BURAKOWSKI i in. 1983), nowsze dane pochodzą jedynie z Puszczy Białowieskiej (KUBISZ, SZWAŁKO 1991). Gatunek nowy dla Niziny Mazowieckiej i Wyżyny Małopolskiej.

Littorimus intermedius (KIESENWETTER, 1843)

- Pojezierze Pomorskie: Dobrzyca vic., nad rzeką Głomią, 16 VII 2003 – 3 exx. (1♂, 2♀♀), szkółka leśna, ad luc., leg. RR; Nowa Łubianka (XV10), 23 VII 2004 – 1 ex. (♂), śródpolne oczko wodne, wypłoszony z błotnistej brzozy, leg. RR.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Sycyn Dolny ad Szamotuły, 29 VI 1992 – 1 ex. (♂), ad luc., leg. MB; Św. Wojciech ad Międzyrzecz, 21 VII 1998 – 10 exx. (2♂♂, 8♀♀), ad luc., leg. MMI; Glińsk, 5 VI 1999 – 2 exx. (1♂, 1♀), ad luc., leg. MMI; rez. „Stary Załom” ad Człopa, 13 VII 1999 – 2 exx. (1♂, 1♀), ad luc., leg. UW et EB, 30/31 VII 1999 – 3 exx. (1♂, 2♀♀), leg. EB; Komorniki ad Poznań (XT20), 19/20 VI 2002 – 2 exx. (1♂, 1♀), ad luc., leg. WK; Rogalinek, 2 V 2001 – 2 exx. (♂♂), nadwarciańska łąka, na ścieżce tuż przy brzozy rozlanej Warty, leg. MP.
- Wyżyna Lubelska: Lubowierz, Krowie Bagno, Jez. Lubowierzek, 31 V 2003 – 2 exx. (♀♀), leg. PB.

Gatunek w Polsce rzadko spotykany, podawany z pojedynczych stanowisk tylko z 6 krain, w tym z dwóch w sposób wątpliwy, na podstawie danych głównie z XIX i początków XX wieku (BURAKOWSKI i in. 1983). Wykazany również z Podlasia na podstawie okazów z lat 70-tych ubiegłego wieku (MAJEWSKI 1994); występowanie na Pojezierzu Pomorskim potwierdzili ostatnio GUTOWSKI i RUTA (2004).

SUMMARY

Eleven species of the *Heteroceridae* (*Coleoptera*, *Byrrhoidea*) have been hitherto reported from Poland. However, known distributional records are scarce and outdated. Attempting to fill the existing gap in the faunistic data, we examined over 1400 specimens of *Heteroceridae* from various Polish collections. Four species of *Heterocerus* and two species of *Littorimus* were found; *H. fenestratus* is new to Kraków-Wieluń Upland, Małopolska Upland, and Bieszczady Mts.; *H. fuscus* is reported for the first time from Eastern Sudety Mts., Bieszczady Mts., and Tatra Mts.; *H. marginatus* is new to Baltic Coast, Podlasie, Lublin Upland, and Western Beskidy Mts.; *L. hispidulus* is new for Mazovian Lowland and Małopolska Upland. Moreover, the occurrence of *H. obsoletus* in Baltic Coast and Wielkopolska-Kujawy Lowland is confirmed by new findings, as well as the occurrence of *L. intermedius* in Pomeranian Lakeland, Wielkopolska-Kujawy Lowland, and Lublin Upland.

PIŚMIENNICTWO

- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1983: Chrząszcze *Coleoptera* – *Scarabaeoidea*, *Dascilloidea*, *Byrrhoidea*, *Parnioidea*. Kat. Fauny Pol., Warszawa, XXIII, **9**: 1-294.
- GUTOWSKI J. M., RUTA R. 2004: Waloryzacja przyrodnicza gminy Tuczno (Pojezierze Zachodniopomorskie) w oparciu o wyniki wstępnych badań nad chrząszczami (*Insecta: Coleoptera*). Nowy Pam. Fizjogr., **3** (1-2): 27-60.
- JÄCH M. A. 1998: Annotated checklist of aquatic and riparian/littoral beetle families of the world (*Coleoptera*). [W:] JÄCH M. A., JI L. (red.): Water Beetles of China. Vol. II. Vienna: 25-42.
- KATOVICH K. 2002: 47. *Heteroceridae*. [W:] ARNETT R. H. Jr., THOMAS M. C., SKELLEY P. E., FRANK. J. H. (red.): American Beetles, new edition, **2**. CRC Press LLC, Boca Ratan, FL: 127-132.
- KAUFMANN T., STANSLY P. 1979: Bionomics of *Neoheterocerus pallidus* (SAY) (*Coleoptera: Heteroceridae*) in Oklahoma. J. Kansas Ent. Soc., **52**: 565-577.
- KUBISZ D. 1993: Fauna wybranych grup owadów (*Insecta*) Puszczy Bukowej koło Szczecina. 4. Przyczynek do znajomości chrząszczy (*Coleoptera*) niektórych rodzin. Wiad. entomol., **12** (2): 107-114.
- KUBISZ D., SZWAŁKO P. 1991: Nowe dla Podlasia i Puszczy Białowieskiej gatunki chrząszczy (*Coleoptera*). Wiad. entomol., **10** (1): 5-14.
- LAWRENCE J. F. 1981: *Coleoptera*. [W:] PARKER S. P. (red.): Synopsis and classification of living organisms, Vol. 2. McGraw-Hill, N.Y.: 482-553.
- MAJEWSKI T. 1994: The *Laboulbeniales* of Poland. Pol. Botan. Stud., **7**: 1-466.
- PACHECO M. F. 1964: Sistemática, Filogenia y Distribución de los Heterocéridos de América (*Coleoptera: Heteroceridae*). Monografías del Colegio de Post-graduados. Escuela Nacional de Agricultura, Colegio de Post-Graduados, Chapingo, México, **1**: 1-155.
- PAWŁOWSKI J., MAZUR M., MEYNARSKI J. K., STEBNICKA Z., SZEPTYCKI A., SZYMCZAKOWSKI W. 1994: Chrząszcze (*Coleoptera*) Ojcowskiego Parku Narodowego i terenów ościennych. Ojcowski P. N., Pr. Mat. Muz. Szafera, Ojców. 247 ss.
- SILVEY J. R. G. 1935: An investigation of the burrowing innerbeach insects of some fresh water lakes. Papers Michigan Acad. Sci., Arts and Letters, **21**: 655-696.